

**Ιστορική μελέτη
υπό Θεοδοσίου Γ. Γκούση
(Φιλόλογου)**

**Το Μαργαρίτιον απο
κτήσεως αυτού τον ΙΕ' αιώνα
μέχρι σήμερα**

Πρόλογος

Φόρο τιμής θέλησε ν' αποδώσει η Αδελφότητα Μαργαριτιωτών της Αθήνας στον αείμνηστο Φιλόλογο Θεοδόση Γ. Γκούση, εκδίδοντας την Ιστορική τούτη μελέτη για το Μαργαρίτι. Λευκιμμιώτης αυτός, επισκεπτόμενος συχνά τον αδελφό του αγαπητό μας γιατρό Κώστα που μας προσφέρει τις υπηρεσίες του επί μισό αιώνα, αγάπησε το Μαργαρίτι όπως αυτό φαίνεται κι απ' τα γράμματα του προς την Κοινότητα που δημοσιεύονται στο Β' μέρος του βιβλίου.

Έτσι, όχι μόνο ασχολήθηκε με την Ιστορία του τόπου μας, αλλά μερίμνησε και μας προμήθευσε τα ιστορικά στοιχεία που δημοσιεύονται στο Γ' μέρος του βιβλίου. Με την έκδοση τούτης της Ιστορικής Μελέτης δεν εξαντλείται βέβαια η έρευνα για ολοκλήρωση της Ιστορίας του Μαργαριτίου.

Είναι χρέος κάθε Μαργαριτιώτη η συγκέτρωση και διατήρηση κάθε στοιχείου που θα βοηθήσει να γραφεί η Ιστορία του Μαργαριτίου.

Η Αδελφότητα Μαργαριτιωτών.

Το Μαργαρίτιον

Το Μαργαρίτιον είναι κωμόπολης του Νομού Θεσπρωτίας το οποίον ευρίσκεται εις την δυτικήν παραλίαν της Ηπείρου. Συνδέεται δι' αμαξωτής οδού με την Ηγουμενίτσαν, έκ της οποίας απέχει 30 χιλιόμετρα, και με την Πάργαν. Ο πληθυσμός του Μαργαριτίου σήμερα μόλις πλησιάζει τους 1000 κατοίκους, ασχολούμενος επί το πλείστον με την ελαιοκομίαν, γεωργίαν και κτηνοτροφίαν.

Η σημαντική αυτή ελάττωσις του πληθυσμού οφείλεται εις το ότι κατά τον Δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον, απομακρύνθησαν απο εκεί όλοι οι Αλβανόφωνοι (τσάμηδες) κάτοικοι αυτού, εγκατασταθέντες εις το εσωτερικών της Αλβανίας.

Κατά τον Αραβαντινόν το Μαργαρίτιον είχεν μέχρι του έτους 1815 περί τους 8.500 κατοίκους, ο επισυμβάς όμως λοιμός (ασθένεια) κατά το έτος αυτό απεδεκάτισεν αυτούς. Το Μαργαρίτιον κτίστηκε υπό των Ενετών (Βενετών) κατά τας αρχάς του ΙΕ' αιώνος (1430) των κυριαρχούντων τότε, των παραλίων της Ηπείρου. Εντεύθεν εξηγείται το ότι η κωμόπολης αυτή, είχεν μεγάλας και αξιόλογους απο αρχιτεκτονικής απόψεως οικοδομάς που παρά την τυρπόλησιν των κατά τον δεύτερον παγκόσμιον πόλεμον, διατηρούν ακόμη τα χαρακτηριστικά γνωρίσματα του Ντεμί-Γοθτικού ρυθμού. Και ταύτα είναι, αι μεγαλοπρεπείς και τοξοειδείς είσοδοι των οικιών και τα τοξοειδή αυτού παράθυρα κλπ.

Αξιοπρόσεκτος είναι η ερειπωθήσα οικοδομή της οικογένειας Χατζημπράχου και πλείστε όσαι άλλαι εις την βορινήν περιοχήν, καθώς και η εις καλήν εξωτερικήν κατάστασιν διατηρούμενη οικία με ερυθρών χρώμα, αριστερά το ανερχόμενον εις την συνοικίαν της Σκάλας.....

Επιστολές που αντηλλάγησαν μεταξύ του κ. Θεοδοσίου Γκούση και της Κοινότητας Μαργαριτίου.

Επιστολή 1^η

<<Εν Λευκίμμη τη 25 Φεβρουαρίου 1958

Αξιότιμε Κύριε πρόεδρε. Διά της παρούσης μου έρχομαι να σας πληροφορήσω τα κάτωθι εις τα οποία Σεις ως Πρόεδρος της Κοινότητος, παρακαλώ όπως δώσητε, την καλλιτέραν κατεύθυνση, εάν και εφόσον ασπάζεσθε την υπόθεσιν, που παρακάτω Σας αναπτύσσω.

Από του παρελθόντος φθινοπώρου μελετώ την Ιστορίαν του Μαργαριτίου,

απο κτήσεως αυτού υπό των Ενετών, κατά τας αρχάς του 15 αιώνος δηλαδή το έτος 1430 περίπου μέχρι σήμερα. Από τον Γάλλον συγγραφέα Πουκεβίλ, που έμεινε στα Ιωάννινα απο του έτους 1805 έως το 1815, απο τους δικούς μας Έλληνας φιλόλογους Αραβαντινόν και Χρ. Σούλην κλπ που όλοι αυτοί ησχολήθησαν με την Ιστορίαν της ευάνδρου Ηπείρου, πληροφορήθην ότι κατά το έτος 1571, έλαβεν αυτού χώρου, σφοδρά μάχη, μεταξύ των ηνωμένων Χριστιανικών στρατιωτικών δυνάμεων της Δύσεως και Ελλήνων ορθοδόξων, κατά των Μωαμεθανών.

Ήτο η πρώτη πάλη των Χριστιανών κατά των αλλοπίστων που έλαβεν χώραν στα μέρη αυτά, διά να επακολουθήσει η δευτέρα και οριστική κατά το β' παγκόσμιον πόλεμον, που είχε αποτέλεσμα την παντελή απομάκρυνσιν των, στα ενδότερα της Αλβανίας !

Αποτέλεσμα του λαμπρού αυτού αγώνος ήτο η άλωσης και η κατεδάφισης του Φρουρίου του Μαργαριτίου, όπως σήμερα βρίσκεται. Στην άλωσιν αυτήν έλαβον μέρος Παργινοί, Κερκυραίοι και Ενετοί. Και τοσαύτη σημασία εδόθη εις την άλωσιν αυτήν, ώστε ο τότε Δόγης της Βενετίας, έδωσεν εντολήν εις τον μεγάλον Έλληνα, εκ Μήλου καταγόμενον, ζωγράφον Αντώνιο Βασιλάκη όπως διά ζωγραφικού πίνακος αναπαραστήσει την άλωσιν του Φρουρίου του Μαργαριτίου της οποίας αρχηγός ήτο όπως εις την φωτογραφίαν βλέπετε ο Στρατηγός Πάυλος Ορσίνη.

Προ μηνός, δι' επιστολής μου ζήτησα πληροφορίες για τον ζωγραφικόν αυτόν πίνακα απο του εις Βενετίαν ευρισκόμενον, προϊσταμενων της Ορθοδόξου Ελληνικής Κοινότητας και εφημέριον της Ελληνικής εκκλησίας του Αγίου Γεωργίου, Αρχιμανδρίτην - Θεολόγου – Σχολής Χάλκης - του κλίματος της Κωνσταντινουπόλεως, εάν υπάρχη ο ζωγραφικός αυτός πίναξ της αλώσεως του Φρουρίου εις το Δουκικόν Ανάκτορον της Βενετίας.

Ο Αρχιμανδρίτης είχε την ευγενή καλοσύνη όχι μόνον να μου στείλει πολλές και χρήσιμες πληροφορίες, αλλά να μου χαρίσει και μιαν διαυγή και λαμπράν φωτογραφίαν του ζωγραφικού αυτού έργου. Τόσον την αλληλογραφίαν, όσον και την μικράν αυτήν φωτογραφίαν, θα Σας δόση προς ανάγνωσιν ο αδελφός μου.

Στα γράμματα αυτά, Κύριε Πρόεδρε, θα διαβάσετε, ότι με 500 δραχμές, δύνασθε να αποκτήσετε ένα υπέροχον αντίγραφον, δυο τετραγωνικών μέτρων επιφανείας. Δηλαδή μια φωτογραφία που θα έχει μήκος 2 μέτρα και ύψος 1 μέτρο! Με άλλες δε 250 δρχ. τα 3-4 υπάρχοντα πολύτιμα χειρόγραφα που έχουν απόλυτον σχέσιν με την άλωσιν του Φρουρίου του Μαργαριτίου.

Αποκτώντας αυτά η Κοινότης Σας, θα στολίζεται με μιαν απaráμιλλον εικόνα εφάμιλλον της εξόδου του Μεσολογγίου. Διότι εκείνη του Μεσολογγίου, διαλαλεί εις τους αιώνες την Ελευθερίαν της προσφιλούς μας Πατρίδος, αυτή δε του Μαργαριτίου, τους Ιερούς αγώνας, για του Χριστού την Πιστη. Σε Σας τώρα

εναπόκειται, Κύριε Πρόεδρε, όπως εάν συγκατατίθεσθε, εξεύρετε το απαιτούμενον χρηματικόν ποσόν των 500 η 750 δρχ. μαζί με τα χειρόγραφα, εν συνεργασία και πληρει εναρμονισμού, μετά του Κυρίου Διευθυντού του Δημοτικού Σχολείου. Τώρα πλησιάζει η εθνική ημών εορτή, όπου μπορείτε να κάμετε μίαν μικράν περιστολήν των εξόδων προς εξοικονόμησιν του ποσού αυτού.

Όταν λοιπόν θα έχετε συγκεντρώσει το ποσόν αυτό, τότε θα με πληροφορήσητε και εγώ θα στείλω την παραγγελίαν στον Αρχιμανδρίτην στην Βενετίαν. Σεις θα στείλετε το ποσό αυτό στον κ. Λαγγώνην. Εάν Κύριε Πρόεδρε, η Κοινότης Σας αδυνατεί, διά τον άλφα η βήτα λόγον την εξεύρεσιν των χρημάτων, τότε ας μαζευθεί, απο 10-15 άτομα. Όχι βέβαια έρανος, απαγορεύεται.

Προς το σκοπόν αυτόν τον Ιερών θέτω και εγώ στην διάθεσιν Σας 50 δρχ. Με τας 500 δρχ. Κύριε Πρόεδρε στις Αθήνας δεν φτιάχνουμε, ούτε αυτήν που μας χάρισε ο Παπάς. Όταν λοιπόν θα έχη ως ελπίζω ευωδωθεί το έργον αυτό, που θα τιμά, όχι μόνον Σας, επί των ημερών του οποίου έγινεν το έργον αυτό, αλλά και όλο το Μαργαρίτιον τότε, εγώ θα γράψω πολλά στα φιλολογικά Περιοδικά της Ηπείρου για το κάδρο αυτό και την Ιστορίαν του, όπως στην <<Εταιρίαν Ηπειρωτικών Μελετών>> του Βουλευτού κ. Φρόντζου, στην <<Ηπειρωτικήν Εστίαν>> στις εφημερίδες και στους Γυμνασιάρχες κλπ. Και είμαι βέβαιος ότι όλος ο Πνευματικός Κόσμος και τα σχολεία θα κάνουν αυτού εκδρομάς, προς μελέτην των τόσων ένδοξων Ιστορικών στοιχείων της ημετέρας Κοινότητος. Διαβιβάστε Σας παρακαλώ τους χαιρετισμούς μου στον κ. Βασίλειον Κακούρη.

Εν αναμονή ευχάριστων ειδήσεων
Σας Διατελώ μετά πάσης τιμής
Θεοδόσιος Γ. Γκούσης.>>

**Απαντιτική επιστολή του Προέδρου της Κοινότητος Μαργαριτίου
κ. Χρήστου Νικολάου προς τον κ. Θεο;δόση Γκούση
Επιστολή 2^η**

<<Εν Μαργαρίτιω τη 28-02-1958

Προς Τον Αξ. Κύριον Θεοδόσιον Γκούσην,
Φιλόλογον Λευκίμμην – Κέρκυρας

Αξιότιμε Κύριε

Σήμερα ελάβομεν την τόσον ενδιαφέρουσαν για το χωριό μας επιστολήν σας και Σας διαβεβαιώ ότι η συγκίνησης μας είναι απερίγραπτος. Σας παρακαλώ, δεχθείτε τας πλέον εγκάρδιους ευχαριστίας εκ μέρους του Κοινοτικού μου Συμβουλίου και των κατοίκων του Μαργαριτίου, διά το μεγάλο ενδιαφέρον σας που δείξατε και δείχνεται για την ιστορία του Χωριού μας που μέχρι σήμερα ήταν άγνωστη σε εμάς και που εσείς έρχεστε να μας την γνωρίσετε.

Για την αξία του πίνακος και των χειρογράφων ως και λοιπών εξόδων Σας γνωρίζομεν ότι εντός δέκα το πολύ ημερών θα Σας εμβασωμεν το απαιτούμενων ποσόν και Σας παρακαλούμεν θερμά να φροντίσετε για την παραγγελίαν.

Ο Γιατρός αδελφός σας μας εγνώρισεν ότι δεν έχει λάβει ακόμη την σχετικήν αλ/φίαν και την φωτογραφίαν. Επίσης Σας παρακαλούμεν θερμά να μας εφοδιάσετε με κάθε στοιχείον που αφορά την Ιστορία του τόπου μας και να είσθε βέβαιος ότι θα Σας είμεθα ευγνώμονες διά τας τόσας υπηρεσίας που μας προσφέρατε.

Μετ' εξαιρέτου τιμής.
Ο Πρόεδρος Κοινότητος Μαργαριτίου
(Χρ. Νικολάου)>>

Επιστολή 3^η

<<Εν Λευκίμμη τη 14 Μαρτίου 1958

Αγαπητέ μου Κύριε Πρόεδρε

Έλαβον την επιστολήν Σας και ευχαριστώ θερμότατα όλους Σας, διά τα τόσον φιλόφρονα λόγια, που είχατε την ευγενή καλοσύνη να μου γράψετε. Σύμφωνα με το περιεχόμενον της επιστολής, ήδη απο του παρελθόντος Σαββάτου 8 Μαρτίου έστειλα την παραγγελίαν εις τον Πανοσιολογιότατον Αρχιμανδρίτην, εις την Βενετίαν, τόσον διά την κατασκευήν του αντίγραφου της αλώσεως, όσον και γενικός όλων των υπάρχόντων χειρογράφων, στην Βενετσιάνικην και Νεοελληνικήν.

Δεν αποκλείεται εις τα χειρόγραφα αυτά να αναφέρονται και άλλα Ιστορικά γεγονότα και που για πρώτη φορά θα έλθουν εις την δημοσιότητα και να μας πληροφορήσουν κάτι το καινούργιο, για την τόσο ακόμη σκοτεινήν Ιστορίαν γενικός της Ηπείρου. Ίδωμεν λοιπόν τι γράφει ο εβδομηκοντούτης ναύαρχος Βενιέρης απο την ναυαρχίδα του και σοβαρά τραυματισμένος στο πόδι, την επομένην της ναυμαχίας της Ναυπάκτου, προς τον Δόγην, που έστρεψε τας δυνάμεις του κατά του Φρουρίου του Μαργαριτίου κνηγώντας τους Μωαμεθανούς.

Όσον για τον ζωγραφικών πίνακα, έγραψα να έχει επιφάνειαν δυο τετραγωνικών μέτρων. Να γίνη επί αρίστου χάρτου και ο φωτογράφος να μεταχειρισθεί τα καλλίτερα χημικά υλικά-ρεβελατέρ-ιποσιφίλτο κλπ και τούτο διά το ανεξιτήλων του πίνακος εις την πάροδον του χρόνου. Η φωτεινότης να είναι τέλεια, δεδομένου ότι έχει στην διάθεσιν του το πρωτότυπον και η συσκευασία διά την ταχυδρόμησιν του ζωγραφικού πίνακα να γίνη κατά τον τελειότερον τρόπον, ούτος ώστε να παραληφθεί εν τάξη.

Του εξήτησα πληροφορίας σχετικάς με την προστασίαν του Πίνακος κατά της σκόνης κλπ. Μήπως τώρα, αντί γυαλιού μεταχειρίζονται τζελατίνα, ή άλλην πλαστικήν ύλην χωρίς να παραβλέπεται η διαφάνεια. Διότι είναι ζήτημα εάν θα εύρομεν γυαλί με διαστάσεις δυο μέτρων. Εκτός αν θάνε δυο τεμάχια. Ο Αρχ. Κοττάκης, ασχολείται τώρα όπως είδατε και στα γράμματα του, με την συγγραφήν έργου, που περιλαμβάνει άνω των 300 ζωγραφικών πινάκων του Έλληνος ζωγράφου Βασιλάκη. Οι περισσότεροι είναι θρησκευτικού περιεχομένου απο την ζωήν και τα θαύματα του Χριστού της Παρθένου και άλλων Άγιων.

Μέσα στο βιβλίο αυτό, που θα είναι αρκετά μεγάλο, συμπεριλαμβάνεται και ο εξαιρετικός αυτός δικός Σας πίναξ. Τον κάθε ζωγραφικό πίνακα προλογίζει που και πότε έγινε και που βρίσκεται. Δεν ξεύρω ακριβώς τι ο συγγραφέας θα γράψει, εγώ στο πρόσφατο γράμμα μου, του έγραψα, ότι είμαι πρόθυμος να του στείλω οιαδήποτε πληροφορία θέλει και ακόμη και φωτογραφία του εναπομείναντες μετά την άλωσιν φρουρίου, που το έχω φωτογραφίσει, με την φωτογραφική μηχανή μου προ του πολέμου. Βλέπετε κ. Πρόεδρε, ότι το "μεράκι" μου για το φρούριο ήταν απο χρονια!!! Με συνόδευσε ο αλησμόνητος Περικλής (*1) .

Όταν αυτό το βιβλίο, του Παπά-Κωττάκη συμπληρωθεί και αρχίσει η κυκλοφορία του, πρέπει η Κοινότης Σας να το προμηθευθεί και να παραμείνει στην Βιβλιοθήκη της Κοινότητος. Εγώ συνεχίζω την έρευναν διά την συγκέντρωσιν και άλλων ιστορικών στοιχείων τόσον απο την βιβλιοθήκην της Ιεράς Μητροπόλεως που μου στέλνει ο φίλος μου Μητροπολίτης Μεθόδιος, όσον και απο ιδιωτικάς της Κέρκυρας.

Αί σημειώσεις που έχει αυτού ο αδελφός μου Ιατρός Κώστας, είναι ελάχιστες μπρός σ' αυτές που έχω συγκεντρώσει και ιστορικός εξακριβωμένες. Εντέλει έγραψα στον Αρχιμανδρίτη, όπως γράψει και την τελευταίαν λιρέταν που ξοδεύει και να μου γράψει πόσας δραχμάς θα στείλω στο συγγενή του κ.. Λαγγώνην. Μόλις λάβω νεότερον γράμμα απο την Βενετίαν θα Σας το μεταβιβάσω.

Χαιρετισμούς και ευχαριστίας εις όλους Σας και αύθις. Διατελώ μετά πάσης τιμής και αγάπης

Θεοδόσιος Γ. Γκούσης. >>

(*1) Περικλής

<<Ο Περικλής στον οποίο αναφέρεται ο κ Θεοδόσιος Γκούσης, ήταν μέλος μιας απο τις πολύ παλιές οικογένειες των Κακούρηδων του Μαργαριτίου. Ήταν ένας απο τους 49 Προκρίτους που δολοφονήθηκαν στις 29 – 09- 1943 στην Παραμυθιά Θεσπρωτίας, απο τους Γερμανούς και τους Αλβανοτσιάμηδες συνεργάτες τους στην Κατοχή. Στην περίοδο του 1932 διετέλεσε δάσκαλος στο Μαργαρίτι, στην Γλυκή, και στην Καταβόθρα Θεσπρωτίας. Ο Περικλής Κακούρης ήταν επίσης ο βασικός συνεργάτης του άγγλου ιστορικού Nicolas Hamont. Ο αείμνηστος Περικλής, συνόδευε τον Hamont, σε όλες τις αρχαιολογικές έρευνες που έκανε ο Hamont στην περιοχή της Θεσπρωτίας. Περισσότερα για τον Περικλή Κακούρη διαβάστε στην κατηγορία (Ιστορικά Θέματα) της ιστοσελίδας μας>>.

Αντίγραφο επιστολών απο τα Χρονικά της Δημοκρατίας της Βενετίας για την Άλωση του Φρουρίου Μαργαριτίου.

1571, 2 Νοεμβρίου.

Ο Σεβαστιανο Βενιέρο εκθέτει εις τον Δόγην το σχέδιον του προς εκπόρθησιν του Μαργαριτίου.

Γράφει ο ναύαρχος απο την Κέρκυραν:

<<.-Γαληνότετε πρίγκιψ. Χθές εν ονόματι του Αγίου Πνεύματος και με όλους τους ψήφους των συμβούλων μου, και με την συμμετοχήν των Ενδιξοότατον Βάιλο και Γενικού Προνοητού Κέρκυρας και του κυρίου Πάολο Ορσίνι, απεφάσισα να κάνω την επιχείρησιν του Μαργαριτίου, ήτις θα είναι για το καλό αυτού του νησιού και της αρμάθας εν σχέσει με το κρέας και το ψωμί, και θα επαρκέσουν 25 γαλέρες και 2000 στρατιώται. Επιθεώρησα όλας τας γαλέρας: 40 είναι για επισκευή. Αί μεγάλε γαλέραι θα ξανοιχθούν προς την Ίστρια όταν φθάσουν αι δυο που κρατήσαμε στην Ζάκυνθο για να φέρουν σιτάρι. Θα στείλω δε τον Ενδοξότατον Προνοητή Κανάλι για να καθοδηγήση μέρος των τουρκικών αφοπλισμένων πλοίων' το άλλο μέρος θα οδηγηθεί απο τον Γενικόν Προνοητή Αδριατικής που θα επιστρέψει εις το φυλάκιον του>>.

(Archivio di Stato di Venezia- Χρονικά Δημοκρατίας, έτος 1571, carta (σελίς) 257.

1571, 7 Νοεμβρίου.

Ο Βενιέρο γράφει εις τον Δόγην ότι με γαλέρας κακός επισκευασθείσας και με πλήρωμα ελαττωμένο δεν είναι δυνατόν να γείνη σκέψης για μεγάλες επιχειρήσεις. Ανάγκη να γίνουν μικρέ επιχειρήσεις, όπως η του Μαργαριτίου. Ο Βενιέρο τελειώνοντας γράφει τον τρόπον του θανάτου του Πασά Μοάμεθ Σκιαρουάκ.

Γράφει ο ναύαρχος απο την Κέρκυρα:

<<Γαληνότητα πρίγκιψ.

Έλαβα επιστολάς της Υμετέρας Γαληνότητος σχετικά με την αλεγρίαν μεθ' ης επληροφορήθης περί της ευτυχούς νίκης μας, και τον σκοπόν και τους κόπους μου που δεν έχουν άλλο νόημα ειμή πως να καταστρέψω τον εχθρών, έχων κατά νού πάντοτε την επιθυμίαν μου τόσον όσον ακριβώς σου έγγραψα, και σεις με απαντήσατε, αλλά πίπτουν τα μέλη; αλλ' επειδή τώρα αι γαλέραι έχουν ανάγκην επισκευής και είναι σπασμένο ένα κομμάτι στη μια και άλλο κομμάτι στην άλλη, δεν μπορεί να γείνη μεγάλη επιχειρήσης μέχρις ότου δεν θα επισκευασθεί όλη η αρμάθα, συμφώνως λοιπόν προς τας δυνάμεις μας δεν είναι δυνατόν επί του παρόντος να γείνη άλλη επιχείρησης ειμή εκείνη του Μαργαριτίου, εις την οποίαν θα υπάγει ο ενδοξότατος κύριος Φραντσέσκο Κορνέρ Βάιλος, ο κυρ Πάουλο Ορσίνιο και ο κυρ Προσπέρο Κολόννα με 3.000 φαντάρους και ο ενδοξότατος Προνοητής Κονερίνι με 30 γαλέρας και θα αναχωρήσουν απόψε.

Για τα σχοινιά, τα πανιά, και παξιμάδια των τουρκικών γαλερών που πιάσαμε, η ημετέρα Γαληνότης, γνωρίζει ότι εις τας μάχας το παν είναι τσουβαλιασμένο. Πρέπει να τους ευχαριστήσωμεν για τα βαζάκια, για τα έργα τέχνης και τους αιχμάλωτους. Ο καπετάν Σιρόκο πήρε απο τον μεγαλοπρεπή Τζουάν Κονταρίνι, μα λόγω των τραυμάτων του κόντευε να πεθάνει και του πήρε το κεφάλι>>.

(Archivio di Venezia - Χρονικά Δημοκρατίας έτος 1571 σελ. 262).

1571. 15 Νοεμβρίου.

Ο γενικός Προνοητής Φραντσέσκο Κορνέρ, όστις έλαβεν εντολήν εκπορθήσεως του Μαργαριτίου, αγγέλλει εις τους Δέκα την άλωσιν του φρουρίου. Μα τον στενοχωρεί που η άλωσης συνομολογήθη, εν αγνοία του, με των εχθρών, σών προσώπων και όπλων, απο τους καπετάνιους των φαντάρων, ο Πάολο Ορσίνιο και ο Προσπέρο Κολόννα. Για τον Κορνέρ και για τους βενετσιάνους ήτο μισητόν να βλέπουν να μένη ένας μεγάλος αριθμός Τούρκων, ανάξιων κάθε οίκτον.

Εκλαμπρότατοι και εξοχότατοι Κύριοι.

Από τας φήμας θα μάθανε αι ημέτεροι εκλαμπρότατοι αυθεντίαι το συμβάν της αλώσεως του Μαργαριτίου, εν ής νομίζω να σιωπήσω λόγο συμφέροντος σεβασμού, εκείνο που θεωρώ εαυτόν υποχρεωμένον να σας αναφέρω διά της

παρούσης, δηλαδή, ότι αμέσως μόλις ηνώθησαν εις τον κάμπων τα τρία βαριά τηλεβόλα και ήρχισαν να μάχονται, οι εχθροί, εξαφανισθέντες άμα της νυκτός, διετέθησαν να συνθηκολογήσουν με τον κυρ Πάολο Ορσίνι και με τον κυρ Προσπέρο Κολόννα, θέλοντας να κρατηθούν, σώα τα πρόσωπα και τα όπλα, και παρ' ότι εγώ έστειλα απάντησιν λέγοντας που θα ευρίσκομαι με τους επιφανείς καπεταναίους των πειρατικών πλοίων και τον επιφανή Γκαμπριέλ ντε Κανάλ και άλλους κυβερνήτας γαλερών και σκεπτόμενος περί τούτου, πήγαμε και ηύραμε τους Ορσίνι, και ,Κολόννα, μα τους ηύραμε με την συνθηκολόγησιν παραδόσεως κλεισμένην.

Περί τούτου εγώ πολύ οργίσθην που δεν επήρε πρώτα την γνώμην του πραγματικού αντιπροσώπου της Αυθεντίας Σου, χρησιμοποιώντας λέξεις που ενόμιζα ότι συνέφερον για την δημοσίαν υπηρεσίαν, και στενοχορούμενος για αυτήν την πράξιν, ο Κυρ Πάολο για να δικαιολογηθεί, είπεν ότι το έκαμε επειδή ο λαός ήτο έξω της πόλεως και υπέφερε πολύ: υπήρχε κίνδυνος να μη ενσωματωθούν οι εχθροί με το ιππικόν και το άλλο πλήθος για να κάμωμεν κάποια επίθεση αξιόλογον, ότι οι άνθρωποι των έσω ήσαν διατεθειμένοι να πολεμήσουν και είχαν μεγάλη καρδιά και θάρρος και οι ιδικοί μας ήθελαν να πεθάνουν πολεμώντας κάμνοντας έφοδον: ότι δεν υπήρχαν περισσότερες απο 12 οβίδες διά το κανόνι τον 30, και ότι προς τούτους είχεν αποφασίσει, (διότι δεν υπήρχε καλλιτέρα ευκαιρία) να περιμένει την κατάλληλον ευκαιρίαν πολεμικής αμέσου δράσεως.

Εγώ τους απήντησα ότι άνευ γνώσεως ειδικής μου με κανένα τρόπο δεν θα έπρεπε να φθάσουν εις αυτό το σημείον, διότι εφαινετο καθαρά ότι το πρωί με ολίγους πυροβολισμούς θα έπιπτε το φρούριον. Δεν θα μας έλειπαν αι σφαίραι, διότι ώρα με την ώρα θα είχαμεν απο τας γαλέρας κάθε βοήθειαν, είμεθα δε στρατοπεδευμένοι εις τοιούτον σημείον που δεν μπορούσαμε να αμφιβάλλομεν για το ιππικόν, ούτε απο άλλα εχθρικά στρατεύματα και γενικός, ευρισκόμενος εγώ έτσι πλησίον, δεν θα έπρεπε ουδέποτε να προβεί εις τοιαύτην λύσιν άνευ της συγκαταθέσεως μου, με προσβολήν του δημοσίου κύρους και με γενικήν αποδοκιμασίαν όλων των στρατιωτών, οίτινες γεμάτοι απο θάρρος δεν ήθελον να ξεφύγουν απο τα χέρια τους ένας αριθμός Τούρκων τόσων γενναίων και ανάξιων κάθε ευσπλαχνίας.

Αλλ' επειδή τα γενόμενα δεν ξηγίνονται με συνετήν προσποίησιν πέρασα αυτήν την δικαιιοτάτην αγανάκτησιν μου, διεξελθών προς τούτους όλη αυτήν την κατάστασι με απόρρητον τρόπον. Έχω την γνώμην ότι ευσεβάστως ανέφερα ταύτα εις τας Υμετέρας εκλαμπροτάτους Αυθεντίας.

**Από την γαλέραν, εν το λιμένι του Αγίου Νικολάου της Τσιβιτά,
15 Νοεμβρίου 1571.**

Φραντσέσκο Κορνέρ Βάιλο και Προνοητής Γενικός.

(όπισθεν του φύλλου είναι γεγραμμένον):

Προς τους εκλαμπροτάτους Κυρίους Αρχηγούς του
εκλαμπροτάτου Συμβουλίου των Δέκα Ευσεβάστων Κυριών

(Κρατικών Αρχείων Βενετίας,
Αρχηγοί του Συμβουλίου των Δέκα, επιστολαί των Rettori, B. 200

1571, 22 Νοεμβρίου.

Η Σύγκλητος λαμβάνει με ικανοποίησιν τα σχέδια του Βενιέρο επί της αλώσεως του Μαργαριτίου, εμπιστευόμενη πάντοτε επί της αξίας του παλαιού στρατιώτου. Προς επανάληψιν έπειτα, κατά την άνοιξιν, του πολέμου εναντίων των τούρκων, η Δημοκρατία δεν προτιμά άλλον ειμή τον Βενιέρο, εις όν αγγέλλει ότι η αρμάθα θα είναι έτοιμη μετά τον χειμώνα για να ενωθεί με τους συμμάχους.

Προς τον ναύαρχον.

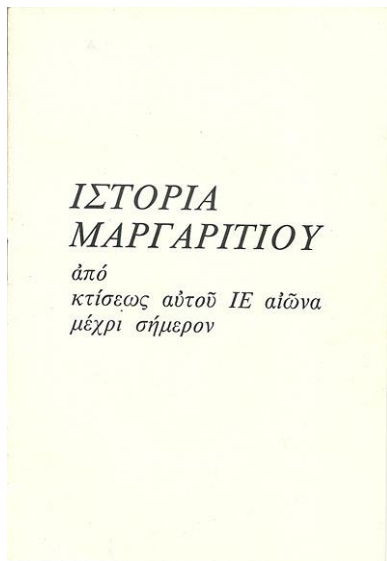
Ημείς επληροφορήθημεν απο τας μέχρι 7ης τρέχοντος επιστολάς σου την ημετέραν και των συμβούλων σου απόφασιν περί της αλώσεως του Μαργαριτίου, προς δε ότι επιδιορθώνουν τας γαλέρας που έχουν τόσην ανάγκην, ως εγγράψατε και σου λέγομεν μετά της Συγκλήτου, ότι ιμάτια ικανοποιημένοι απο τας ενέργειας σου, γνωρίζοντες ότι έγιναν κατόπιν συσκέψεως και ότι, αποβλέπετε ως πρέπει πάντοτε, εις το κύρος της Αυθεντίας μας και εις την ασφάλειαν και διαφύλαξιν της αρμάθας, καθόσον ελπίζομεν απο την σύνεσιν και το κύρος σου, με την βοήθειαν του Θεού, εκείνας τας ευτυχείς προόδους που δικαίως δύνανται να αναμένονται, ύστερα απο μιαν τόσον αξιόλογον νίκην, εις την συνέχειαν της οποίας, εξελέγητε μετ' επαίνου και ικανοποίησεως μας που δεν εννοούμε να τοποθετήσουμε στην θέσιν σας ουδένα άλλον εις τα πράγματα που πρέπει να συνεχιστούν ύστερα απο μια τέτοια νίκη, εκτός που είναι λογικόν εσείς που περάσατε τόσους κόπους και κινδύνους εις την μάχην να γευθείτε και τους καρπούς της νίκης, και εάν έγινε ετούτο ως γράφετε, ευρισκόμενος σεις εν αδυναμία και αναπηρία των ποδιών σας, γνωρίζομεν ότι είσθε πολύ υγιής στην ψυχή και στο μυαλό, με τα οποία ο καπετάνιος κυβερνούσε μάλλον παρά με το σώμα, και είμεθα πεπεισμένοι ότι δεν σας είναι βαρί να συνεχίσετε να υπηρετείτε την πατρίδας σας.

Και τούτο θα μπορέσετε βεβαίως να το κάνετε ευχαρίστως, με την ελπίδαν προς τον Θεόν ότι θα σας κάμει καλά, εφ' όσον μάλιστα η θεία του Μεγαλειότης σας θέλει σαν όργανον εις τα ένδοξα έργα για το καλόν όλης της Χριστιανοσύνης, και ειδικός της Δημοκρατίας μας, εφ' ώ και όντως αναγκαίον όπως η αρμάθα είναι εν τάξη, είμεθα βέβαιοι ότι με την συνήθη ικανότητα σας θα καταστήσετε την αρμάθα εις τρόπον ώστε να δύναται να συμπολεμήσει αυτή, μετά το πέρας του χειμόνος όταν δεήσει μετά των άλλων αρμαθών, και προς γνώσιν και παρηγοριάν σας, να ξέρετε ότι ειδοποιήθημεν απο την Νάπολιν ότι Ρήγιοι ετοιμάζουν μετά σπουδής όλα τα αναγκαία εφόδια για να

τακτοποιήσουν την αρμάθα των για να είναι έτοιμη προς δράσιν τον Ιανουάριον.

Η θέλησης μας είναι να εξοπλισθούν όσον το δυνατόν περισσότερες γαλέραι για να μπορέσομε να έχομε αποτέλεσμα ανάλογον της ευκαιρίας που θα μας τύχη, επί δε τούτου αναφέρατε σχετικός πόσες γαλέρες θα βρείτε, με τον αριθμόν των φαντάρων ως και τας ανάγκας των προς τελειοποίησιν των, εφόσον βεβαίως συμφέρει για την καλήν λειτουργίαν της υπηρεσίας μας να μείνουν εις την αρμάθα εκείνοι που επέδειξαν σύνεσιν και ανδρείαν εις την μάχην μεταξύ των τοιούτων είναι και ο εκλεκτός ευγενής Αντώνιο ντα Κανάλ Προνοητής της αρμάθας, παραγγέλομεν υμίν, ότι, μη εμποδίζούσης άλλης τυχόν διαταγής που έχετε ήδη λάβει ενάντια, οφείλεται να τον διατηρήσετε εις την αρμάθα, και εάν κατά τύχην ήδη τον έχετε απολύσει τον ανακαλείται, διότι ημείς μετά μεγάλης επιφυλάξεως σας γράφομεν ότι να μείνει, επί τω τέλει όπως, εάν ευρίσκεται εν ταξιδίω, να επιστρέψει εις την αρμάθα μέχρι νεωτέρας διαταγής μας.

(Κρατικών Αρχείον Βενετίας, κατάστιχον 78, σελίς 39)

Το βιβλίο αυτό τυπώθηκε απο την Αδελφότητα Μαργαριτιωτών "Ο Άγιος Βασίλειος" στην Αθήνα τον Οκτώβριο του 1981
Φωτοστοιχειοθεσία-Ατελιέ- Επιμέλεια
"Ν. Μαυρομάτης & Σία ΕΠΕ"
Μάγιερ 11 & Φαβιέρου Αθηνα-Τηλ. 5225479-5221792

Επιμέλεια Θωμάς Γκίνης 2008

